

Тези до виступу

за темою: «Асиметричність як основа стратегії України у протидії російській агресії»

Протягом останніх двох років Українська держава протистоїть масштабній гібридній агресії з боку колишнього стратегічного партнера. За цей час країна не лише вистояла перед значно більш потужним противником, але й наростила свій оборонний і безпековий потенціал. Проте це не дає нам підстав для заспокоєння і перепочинку.

Сьогодні ми спостерігаємо чергове загострення ситуації на Сході України. Знову гинуть наші солдати. Це в черговий раз доводить, що Росія та контрольовані нею бойовики не змінили свої агресивні наміри проти України, а навпаки - готові до продовження збройної боротьби. І, слід визнати, часто їм вдається втягнути нас саме в такий ситуативний контекст.

Чи готові ми до такої форми протистояння противнику? Чи спроможні дати Росії суто симетричну відповідь і вважати, що це нас захистить? Якщо бути чесними перед собою, то відповідь може бути лише одна - «ні». Наш противник має занадто серйозні ресурси і ліпше підготовлений саме до збройної боротьби.

За таких обставин ми отримаємо реальний шанс на перемогу лише за умови дотримання двох принципових позицій.

Перша з них стосується загального підходу. Ми маємо змінити практику обмеження наших дій переважно ситуативним реагуванням на окремі прояви агресії на оперативно-тактичному рівні. Зосереджуючи увагу лише на цьому, ми у багатьох випадках виявляємося неспроможними зрозуміти дійсні наміри противника і передбачити його подальші дії.

Вкрай важливо охопити усю повноту нинішнього конфлікту в політичному, воєнному, інформаційному та інших його проявах. Нам потрібне стратегічне прогнозування і планування - саме воно має посісти **основне місце в системі забезпечення національної безпеки і оборони держави.**

Концептуально має змінитись і суть стратегічного підходу – основою має стати **асиметрія дій, яка передбачає задіяння таких засобів боротьби, таких форм і способів їх застосування, яким противник менш за все готовий протистояти.** У всі часи саме асиметричні відповіді були тим інструментом, який дозволяв навіть малим державам протистояти великим агресорам. Ключовими принципами такої асиметричної стратегії мають стати нестандартність та іноваційність дій, ураження найбільш вразливих і чутливих місць противника. Ми повинні перехопити ініціативу і змусити його реагувати на наші дії. Без цього на успіх у нашому довготривалому протистоянні годі сподіватись.

Що маєтись на увазі, кажучи про асиметрію у всіх сферах?

Зокрема, слід **активізувати свою діяльність на міжнародній арені.**

Поряд із традиційною роботою із забезпечення міжнародної підтримки України та продовження режиму міжнародних санкцій проти Росії, необхідно задіяти інші ефективні і неочікувані для противника механізми, які є релевантними з точки зору міжнародного права. Це стосується більш активної роботи в міжнародних судових інстанціях, ширшого задіяння миротворчого потенціалу міжнародних організацій, зокрема ООН, винайдення ефективних важелів обмеження можливостей Росії зловживати правом вето в Раді Безпеки ООН, яке вона використовує як елемент гібридної війни.

Маємо також активізувати діяльність щодо визнання на міжнародному рівні ідеології «русского міра» аналогічній «нацистській» із відповідними правовими наслідками для тих, хто її просуває.

Більш наполегливо слід просувати такі ініціативи як створення регіональної Балто-Чорноморської коаліції держав, які відчувають спільні загрози та мають схожі цілі і завдання у протидії російській агресії. Основою такого регіонального безпекового об'єднання могли б стати наші найближчі партнери – країни Балтії та Скандинавії, Польща, а також Румунія.

Маємо бути готовими і до **продовження боротьби в економічній сфері.** Виграти економічну війну, орієнтуючись на мінімізацію поточних втрат, означає

вбити майбутнє нашої країни. Нашими асиметричними заходами тут можуть стати посилення конкуренції з РФ на зовнішніх ринках, розширення пакету наявних економічних санкцій, запровадження прямих обмежень щодо агентів економічного впливу РФ в Україні та запровадження надзвичайного економічного стану. Прийняття рішення про створення другого літака АН-225 і є таким заходом.

Слабким місцем залишається інфраструктура. Вона потребує розвитку та захисту, адже є основою нашого швидкого реагування на зміни у воєнно-політичній обстановці. Маємо розглянути можливість інтернаціоналізувати проблему її захисту. Наприклад, через розроблення Проекту міжнародної Конвенції «Про захист транзитного потенціалу України» за участю США та Великобританії як гарантів територіальної цілісності України. Зараз Інститут розгорнув роботу щодо захисту інфраструктури з Центрами НАТО, зокрема у Литві.

Взагалі, новою за змістом має стати вся наша **співпраця із НАТО.**

Маємо ініціювати спільні українсько-натівські розвідувальні акції у Чорноморському регіоні, а також на східному кордоні НАТО. Надзвичайно перспективною є ініціатива створення під егідою НАТО спільної військової флотилії України, Румунії та Болгарії, до якої в майбутньому могла б приєднатися і Туреччина.

Слід радикально переформатувати **логіку внутрішніх політичних процесів** – в умовах війни ми не можемо щоразу гасити пожежі у себе в тилу. З політичного порядку денного повинні бути зняті всі питання, які породжують розбрат і конфлікти у суспільстві. Хоча, безумовно, боротьба з корупцією та обґрунтовані люстраційні процеси мають залишатись на порядку денному.

При загостренні конфлікту маємо бути готовими до введення воєнного стану на всій території України та оголошення стану війни. Вже нині потребує чіткого законодавчого визначення статусу непідконтрольних територій як окупованих. У визначеному законом порядку учасники незаконних збройних

формувань мають бути визнані винними у злочинах проти національної безпеки України з притягненням до кримінальної відповідальності та можливістю позбавлення їх громадянства України.

В інформаційній сфері ми також маємо переходити в атаку. В 1936 році світ вже намагався дати відповідь нацистській пропаганді через прийняття «Міжнародної конвенції про використання радіомовлення в інтересах миру». Сьогодні ця проблема знов актуальна. І саме Україна має виступити з зовнішньополітичною ініціативою яка буде спрямована на обмеження злочинних структур та порушників міжнародного права в частині можливості доносити свою позицію до всього світу. Світова спільнота має стати нашим довгостроковим союзником в цьому питанні.

Аналогічно і у **внутрішньому інформаційному просторі** маємо перестати закривати очі на очевидні проблеми. Особливо це стосується інформаційного простору «сірої зони» протистояння. Для цих районів потрібен особливий режим функціонування інформаційного простору – особливий порядок роботи журналістів, будь-якого теле- та радіомовлення, взагалі будь-якої діяльності, яка може бути ідентифікована як інформаційна.

Все вище викладене стосувалось загальнодержавного контексту, однак без здатності ефективно відповісти на саму військову агресію цього замало.

Військовий потенціал Росії залишається ключовим фактором, яким вона намагається вплинути на логіку наших політичних та економічних рішень. В цих умовах першочергового значення набуває завдання **розбудови дієвого військово-промислового сектору на базі інноваційних озброєнь.**

Передусім, слід кардинально змінити систему прийняття рішень в сфері військової промисловості. Має бути якнайшвидше визначений віце-прем'єр міністр, відповідальний за сферу національної безпеки і оборони.

Вважали би за доцільне створення Військово-промислової комісії на чолі з Президентом. Головним і невідкладним завданням цієї Комісії повинна стати організація виробництва інноваційних систем озброєння власними силами і в

кооперації з нашими західними партнерами. Витрачати більшість ресурсів на виробництво зброї, розробленої наприкінці минулого століття, неприпустимо.

ДОЗ (Державне оборонне замовлення) в цьому році більш перспективе, але цього недостатньо. Необхідно вийти на абсолютно нове покоління зброї. І сьогодні в Україні вже є достойні напрацювання, які можна запропонувати військовим та загалом безпековому сектору.

Наприклад, КБ «Південне» на базі суто комерційного проекту «Гром-2» створило оперативно-тактичний ракетний комплекс, оснащений 4 варіантами оперативно-тактичних ракет з дальністю пуску до 280 км та масою БЧ 480 кг. Проект є важливим ще і з огляду на те, що він є прикладом дієвої кооперації українських підприємств, які отримали безцінний досвід в створенні ракетних комплексів та підтвердили можливість створення в Україні будь-яких взірців ракетно-реактивного озброєння.

Є і інші вагомий результати. Наприклад, «НПО ПХЗ» майже завершило створення виробництва зі спорядження твердим паливом ракетних двигунів з загальною потужністю виготовлення до 30 тон твердого палива на рік. А за умови збільшення потужностей виробництва цей показник може бути доведений до 100 чи 500 тон на рік. Це створює фундамент для розробки цілого сімейства реактивно-ракетного озброєння.

Проблемою для практичного масового запуску залишається недостатнє фінансове забезпечення. Навіть самі розробники розуміють, що поточні можливості державного бюджету обмежені і отримати необхідне фінансування вкрай проблематично. Одним з рішень могло б стати залучення іноземних інвесторів. Які, щоправда, не дуже люблять вкладати кошти в розробки, які ведуться в інших країнах – всі намагаються купувати вже готові рішення. Однак і тут є свої можливості. Наприклад, угода, укладена КБ «Південне» з іноземними замовниками на розробку, виробництво та випробування високоточних ракетних комплексів, дає нам унікальну можливість налагодити виробництво цієї техніки для **наших** Збройних Сил, не витрачаючи на значних коштів.

Однак йдеться не лише про здобутки в сфері ракетних озброєнь. Є і такі сучасні розробки як ПТРК з наведенням по «лазерній доріжці» та снаряд типу «Квітник» з напівактивною головкою лазерного самонаведення. Вони могли б стати основою для повноцінного українського аналогу «Джевеліну», отримання яких ми домагаємося вже 2 роки. До іноваційних розробок слід віднести і інерціальні системи управління ОТРК та автономні системи прицілювання. Не менш цікавими та важливими є українські напрацювання у сфері створення мікрохвильової теплової зброї, інформаційної нетеплової зброї, електромагнітної зброї для ураження керуючих систем військового та цивільного призначення. Не можна не згадати і про сучасні бойові БПЛА, оснащені ракетами – в інститутах НАН України та промисловості є достатній потенціал для виконання робіт з цієї тематики. Також перспективною справою є розробка робото-технічних комплексів зі стрілецьким та іншим озброєнням.

Загальний недолік – відсутність механізмів фінансування, який охоплював всі етапи – від науково-дослідних до дослідно-конструкторських робіт із виходом на серійне виробництво. Як першочерговий крок вважали би за доцільне вишукати шляхи до надання концерну «Укροоборонпром» права головного розпорядника коштів.

Усе зазначене доводить необхідність впровадження в Україні постійно діючої системи комплексного стратегічного аналізу, який слугував би основою для прийняття відповідних політичних рішень. **Маємо сформувати повноцінний «науковий хаб» який би об'єднав науковців, представників державних установ, співробітників органів сектору безпеки і оборони, громадянського суспільства.** І основою такого «хабу» міг би бути саме Національний інститут стратегічних досліджень спільно з апаратом РНБО України.

Де-факто Інститут вже здійснює таку роботу у сфері забезпечення національної безпеки України, і було б доцільно закріпити це і у правовому полі.

Насамкінець хотів би ще раз наголосити, що наша відповідь на гібридну агресію Росії - стратегічне мислення та асиметричність дій. У цьому - запорука нашої перемоги.